

Изази сваке седмице  
на читавом табаку.

Претплата, огласи и до-  
писи шаљу се уредништ-  
у „Гл. Народа у Н. Сад.

# ГЛАС НАРОДА.

Цена је листу:  
на годину . . . . . 3 фор.  
на осам месеци . . . 2 „  
на четир месеца . . . 1 „  
за Србију годишње 4 „

ЛИСТ ЗА НАРОДНЕ СТВАРИ, ПРИВРЕДУ, ПОУКУ И ЗАБАВУ.

ЗА ОГЛАСЕ ПЛАЋА СЕ 5 НОВ. ОД СВАКЕ ВРСТЕ И 30 НОВЧ. ЗА ЖИГ СВАКИ ПУТ, ЦЕНЕ СУ ЗНАТНО НИЖЕ ЗА ОНЕ ОГЛАСЕ,  
КОЈИ ШТО ЧЕШЋЕ ИЛИ У ШТО ВЕЋЕМ ОБИМУ ИЗЛАЗЕ У ОВОМ ЛИСТУ.

## НАЈБОЉИ ХЛЕБ.

Цео свет се тужи и јадикује, да је у да-  
нашњем времену, због оскудице у новцу и  
скупоће сваковрсне хране тешко живети; и  
опет не ће ником на ум да падне, да бар у  
овом оскудном времену покуша да штеди.

Питаћете: на који начин?

Штедња би се могла код многи издавања,  
као: на спиритуозна пића, каву, теј, посла-  
стице и т. д. завести, али смо ради за сада  
само на видик изнети, да се на самом хлебу  
грдна свота може заштедети.

Годишње се издају милиони за хлеб, пак  
поред свег тога се најбоље честице шени-  
чног зрна, које добру храну у себи садржа-  
вају, у тартањ троше и скоро рећи на ђубре  
бацају.

Овој се погрешци само тако доскочити  
може, ако не останемо и даље према науци  
равнодушни. Пекарство је једно од свију  
заната, кога се напредак од више столећа  
није дотакнуо. Ово је и у најновије време  
слављени хемичар Либиг посведочио.

За доказ свега тога навешћемо следеће:

Оно је на сваки начин најбоља храна,  
која све потребне честице за ваљано питање  
у правом размеру у себи садржи. — Млеко  
је, као таква храна, добро познато. И ше-  
ница тако исто одговара свима тима условима,  
само што код последње није тај случај, да  
су све у њој садржавајуће се честице ваљано  
измешане као код млека. Бела средина ше-  
ничног зрна састоји се већином из штирка,  
напротив пак на површини исте штирка и  
испод најгорње љуске, налазеће се честице  
тако звана мекиња — садржи у себи пита-  
јући лепник или беланце, неколицину соли и  
масти. —

Од беле средине зрна меље се брашно,  
докле се на површини зрна налазећи лепник  
у мекиње баца. У колико је дакле брашно  
беље и ситније, у толико је мање питајућег  
лепника (беланцета) у њему.

У мекињама се дакле више од трећине  
лепњака баца, докле у брашну једва једна

седмина истога остаје; осим тога има у ме-  
кињама пет пута толико соли и трипут то-  
лико масти, колико у брашну.

У том истом размеру стоји мекиња према  
брашну и код кукуруза, јечма и т. д. Пошто  
пак лепник и фосфорне соли најбољу храну  
сачињавају, то се дељењем мекиња од брашна,  
последњем већи део хране одузима.

У колико су млинари беље брашно пра-  
вили, у толико смо се ми навикли бељи хлеб  
црњем претпостављати, и тиме смо принуђени  
ону храну, коју у мекињама од себе бацамо,  
у другим формама тражити и скупо набав-  
љати. Уз ово се још и то напоменути мора,  
да што год је ситније брашно, тиме је више  
сатрвеног камена у њему и тим се лакше изопа-  
чити да, додавањем других шкодљивих ствари.

Толико у смотрењу каквоће.

Мешење хлеба с квасцем одузима од ис-  
тога у коликоћи шест на сто, јер врењем  
прелази брашно најпре у штирчан шећер,  
за тим у угљевну киселину и алкохол, који  
у врелој пећи, напиривањем теста, изветре.  
Од сто фуната хлеба иду дакле шест фуната  
у штету, која штетагодишње хиљадама иноси.

Већ у прошлим вековима покушавало је  
више научењака, да овој мани доскоче, док  
на послетку не пође за руком американском  
славном професору и физиологу Силвестру  
Грехему, да мешење хлеба од прекрупне —  
без квасца — пронађе.

Начин мешења овога — по имену изна-  
шаоца названог *грехемовог хлеба* пренесен  
је и у Европу, где се од дана на дан све  
већма распростире. Желети би било, да не  
будемо ми последњи међу образованим наро-  
дима, који овај начин мешења хлеба усвајамо.

Обично се на овај хлеб чиста шенична  
прекрупа употребљава, али може се исти и  
од ражи, кукуруза, јечма и т. д. месити.

Прекрупа од чистог опраног жита, —  
чим скорија тим боља — замеси се са једном  
трећином окуване изхлађене воде (две литре

прекрупне једну литру воде:) и пошто се ово мекано тесто добро размеси, скружи се у форму дебеле погаче, набоду се површина виљушком, да се не потклобучи, и метне се у врелу пећ где се из тиха испече.

Које након овакови хлеб пробати, том ће исти сваки дан боље и боље пријати, и за кратко време неће му се никад зажелети, да киселог хлеба потражи.

На послетку морамо и то додати, да је грехемов хлеб сила здравији од обичног хлеба, лакше се свари у стомаку, боље пита него ма која друга храна, изнуђава нужну пљувачку боље него сви зачини (со, бибер, паприка, сирће и т. д.), крепи мишице, чисти

стомак и црева од слуза, а могу га деца и болници добро поднети.

Да о грехемовом хлебу нисмо много казали засведочиће нам сви они, којима је исти већ познат, као и лекари, који овај хлебац болесницима препоручују, — а ко врлине његове до сада упознао није, увериће се о истима, кад се оваковим хлебом неколико недеља хранио буде. (\*)

У Новом Саду.

А. Ј.

\* Дobar грехемов хлеб пече овдашњи, са доброг хлеба далеко познати симиција Стеван Медаковић, — близу алмашке цркве — и прима нарудбине на исти у свако доба. Кад се до двадесет муштерија пријаве, добива ће се сваки дан меканог грехемовог хлеба код каменог крста на пијаци или код Круне. —

## КАКО СУ ГАЗДОВАЛЕ КОМЕСАРСКЕ ЦРКВЕНЕ СКУПШТИНЕ.

Већ наслов код свакога свесног Србина немиле ће произвести мисли, подсећајући га на оно доба у нашој цркви, када господара Мађари, на жељу одметника неких из нашега народа, сметуше честитога старца и уведоше оно стање код нас, које од Чарнојевића па до данас, никада и нико досада запамтио није. Истина ми добисмо и опет патријару заменика, и то човека, 1848. године напојена водом са Ајдук-Вељкове чешме, али уза њега добисмо још једнога заменика, и то као супарника или управо старешину самој црквеној поглавици, кога опет од Чарнојевића па до данас ниједан патријар познавао није. Сиромашћу Бранковићу, та и он је онда, зарад оне власти, која у њему представљена беше, мање више као жртва калуђерске сплетке пасти морао — он онда у прилог црквеној власти, а сада са понижењем потиштена старца и сама црквена власт обаљује се, да би ли се само подала прилика једноме калуђеру, да на столицу српских патријара сести може. И дође Мајтеније. — Помрчи нека места у записницима, сагоре нешто од протокола, покупи деловодне књиге од „Матице“, обустави ђимнасијског патроната рад и још осим других зала и покора смету на миг овога или онога и три изабране црквене скупштине а на њихово место, преко владика, који услужно као свагда извршаваху налоге таквих господара, даде друге именовати. Тако то од Новог Сада, Вршца даж' до бела Жабља дође о коме ћемо овде нарочито говорити, судећи по њему, да ни на другом месту није боље било. Жабља хтео не хтео, мораде са владичанским престолницама упо-

редо поћи, да би само узнео славу овог господара, који а ла Мајтеније скида и подиже, каштигује и награђује, и бутун од господара па до ратара, крст и сабљу, под истрагу ставља. И преко старешине, као протекте и пароха, млађешина у истоме месту онда овлашћен а сада отликован црљеним пасом, својом вољом рече: ови 60 представљаће одсада црквену скупштину. Рече и бист тако. Почело се са славом: јело се и пило, звонило пуцало, јер случај тако хтеде, да баш о летњем св. Николи 1873. као на дан храма исте цркве, изуветно стање у црквеној општини жабаљској започе. Онда започело а сада тек лета господња 1875. месеца фебруара, дана 23. довршило се. Слава то беше до Бога милога, а поред власти живот таки, каквог га је пожелити само. Ако где, код нас се у наим. скупштини и говорити и певати могло: „што је наше, није лоше.“ А како и да не. Погле само, какви су то људи, све бољи од бољег. Скупштинари у цркви и школи, поглавице у варошкој кући. Ко ће с њима!

„Док је с нама нашег господара“ Тако онда, а сад?

Изабрана скупштина на тужбу једанајсторице противу наим. скупштине, ради њенога неуредног газдовања са црквеним иметком у испитивању своје дошла је до овога:

1.) нашло се: да скупштине тако рећи није ни било, јер списак скупштинских чланова нигде у записнику прибележен није, а и иначе га нема; одбор је дакле самопостојао, и он је по нужди како кад претварао се и у скупштину;

2.) нашло се: да су кључари само двапут касажурнал подписали, што је доказ, да се за цело то

време плаћало из руку појединога, без да је новац најпре у касу долазио, јер иначе би кључари свакога месеца при исплати касу отвараили, новце вадили, плату давали, у каса-журнал исплаћемо спроводили и потом подписом својим исто потврдили;

3.) нашло се: да од земље, која одређена на црквенс-школске потребе беше, сав новац није дошао црквеној општини;

4.) нашло се: да су често неке депутације шиљане, које у Нови Сад а које у Карловце, наравно на рачун црквене благајне;

5.) нашло се: и таквих признаница, где ничем означено није, зарад какве је цели новац издан, као признаница адвоката Ђ. В. сврху 20. ф. а. вр.

6.) нашло се: да је у једној одборској седници председнику под његовим председништвом закључено 300 ф. а. вр. под зајам издати, што је потом он без знања и према-подписа кључара на међутимној признаници сам узео;

7.) нашло се: да је исти председник једноме без ичијег овлашћена 100. ф. а. вр. црквени новаца омет сам својеволјно на међутимној признаници издас;

8.) нашло се: да тутори не само за 21. месец никоме рачуна предавали нису, него, да и сада још њихови документи, везани у квартове, нити су од кога прегледани, нити подписани;

9.) нашло се: да има и таквих туторских рачуна, које нико, па ни сами тутори подписали нису;

10.) нашло се: да су тутори за годину и 9. месеци од проданих свећа само 5. ф. и 90. н. а. вр. а од проданих пешкира, без да су и један за собом оставили, само 24. ф. 40. н. а. вр. добили, ма да им при почетку службе њихове 60. пешкира предато беше;

11.) Нашло се: да државне две Светс-Николске славе за њихово време нигде прибележене нису;

12.) нашло се: да за два стола у вредности од 30. ф. а. вр. издати добивени новац нигде спроведен није;

12.) нашло се: да је црква наша за 6. месеци 16. цакова и 4. вике угља потрошила а на олај за мазање згона 9. ф. 60. н. а. вр. издала;

14.) нашло се: да је по протоколу венчаних 48. венчаница било, а ни новчића од истих црквеној благајни дошло није ма да су венчани венци за свако венчање од одбора са 40. н. а. вр. таксирани;

15.) нашло се: да од самрштине, којих је случајева по протоколу умрлих за њихово време свега 411. било, 203. ни у дуг ни иначе уведени нису;

То се све нашло, а само се 16.) није нашло: обвезница од 30. и виша ф. а. вр. онога, који је онда влашћу а сада црвеним пасом отликован, исте скупштинске чланове наименовао.

Осим тога још се у опште 17.) није нашло: да је гдегод у црквеноме мануалу означен био и месец, а камо ли дан, кад је какав приход цркви дошао. ма да до њих у цркв. мануала досад свуда и дан и месец прибележени беху.

Тако се дакле засад код наше наим. општине нашло, а код праве истраге шат се и више што нађе.

Да, да, тако је то и није могло другаче ни бити, јер — кад се огласи баба, „дај, рибе, да поједемо бабу,“ а кад се огласи одма затим старац, „дај вина, да попијемо старца.“

Тако дакле онда, а сад — сами ће те знати, како је.

Општине пазите на своје туторе!

II.

## О В О Ћ А Р С Т В У.

(Свршетак.)

4. Врло се лепо калами са *исеком*; овде се пањ не процепљује никако, него се само исече ножем (или за то удешеним длетом) онолики изсек, колика је и зарезана гранчица.

5. У *кору* (испод коре) се каламе дебљи пањеви, него што су за расцеп; и овде се пањ претестери, поравни и зарезана гранчица се уметне (утури) између *коре* и *дрвета* (пања). Што је год дебљи пањ, то се могу у наоколо све више гранчица уметнути (2,3,4,5, и 6). Претестерено се место замаже калем воском.

Где се тешко даје кора одбити од пања, ту се мора она одрезати као поширок *кајиш* у дужину толико, да гранчица наседне на пањ; гранчица се тим кајишем покрије, а све се увезе и замаже.

Место да се оцече кајиш, може се и кора расећи онолико дугачко, колико за гранчицу треба; сад је треба *одлуснути* и лево и десно као два *крила*, тиме покрити гранчицу, стегнути и замазати.

По себи се разуме, да се гранчица овде не зарезује шиљасто, као код расцепа; него она страна, што лежи уз дрво треба да је сасвим *плосната*; а оној другој страни, што до коре стоји, треба горњу, црну кору лепо сгуљити тако, да остане зелена кора на гранчици читава.

6. Врло је удесно и паметно облагорођивати *спајањем*. И дивјака и благородна гранчица засеку се *једнако косо* (као папак од срне), приљубе се једно другом и стегну и везивају се увоштеном ликом, крпом, рого-

\*

зом или пантљиком. — Овако облагорођене воћке потеряју врло лако, стабло буде право, дрво остане здраво и рана брзо зарасте. Но макар да се чини то проста радња, ипак је нешто тешка, јер је лако изрећи: оцеци оба двоје једнако косо и дугачко, — али је тешко одмах исто тако учинити. Зато се треба већбати најпре са гранчицама простима, од зове, дуда, јоргована, багрена и другог не облагорођеног воћа. — Ја дајем својој деци у школи још с јесени и преко зиме да се већбају у косом зарезивању гранчица за спајање, и свако дете мора спојити још у школи неколико неблагородних гранчица и увезати их навоштеним везивом, пре него што почнемо право спајање са благородним гранчицама радити.

У оваком спајању морају и дивјака и благородна гранчица једнаке дебљине бити. За оваково спајање узимају се врло танке дивјаке, које су већ као гушчије перо дебеле; могу се спајати и дивјаке, што су већ као мали прст дебеле.

Но спајати се може и где нису гранчица и дивјака једне дебљине. Са дебљим пањем може се ипак спојити тања гранчица, само се онда пању скине кора и нешто мало дрвета, таман колико треба благородној гранчици да се приљуби. — Неки праве овде и *зупце* или *седла* (како дивјаци, тако и гранчици), да се боље држе једно за друго, да се на више места додирују зелена кора, те да пре и чвршће зарасте.

Да нам је слика, ја бих споменуо још неке начине, али овако одустајем од тога. Оволико је начина довољно свакоме за пролетње облагорођивање и препоручујем свакоме, да од сваког начина огледа, па ако му и не испадне прави посао за руком, нек не одустане од рада и нек не изгуби вољу за навек; као свугде, тако и овде треба *лаке руке* и *вештине*; а то се само честим радом постићи може.

Од ових радња треба почети најпре *спајање*,

(око 40 мученика) затим *расцепе*, а тек најпосле (кад снага у дрвећа јако потера) *каламљене* у *кору*.

Ја сам споменуо овде само младе дивјаке. Но тако се исто могу облагорођавати и већ одрасла матора дрва, која неће да роде или роде врло хрђавим, кржљавим и опорим плодом. Ту је најбоље претестерити 6—7 грана близу круне, пак их облагородити (ако су тање) у *расцеп*, или (ако су дебље) под *кору*. Тако маторо, облагорођено дрво ће се сасвим подмладити, и за 2—3 године за цело најлепшим плодом рађати. — То је најбољи начин, да се силно дивље воће, што по нашим вртовима стоји облагородити. Особито спомињем силне и хрђаве шљиве *трноваче* и јабуке *петроваче*; њих треба одмах тако облагородити бољим фелама, нпр: *цепачом* или (јабуку) *срчком*.

Споменућу још нешто о разређивању воћака по времену, кад се које ради. Треба почети најпре *трешће* и *више* облагорођивати, пак прећи на *крушке*, *кајсије* и *шљиве*, а завршити са *јадукама*. *Брескву* зато не спомињем овде, што се она никако не прима ни једним овим начином, а врло добро *очењет* око св. Илије.

Са самим пупама (очита) *благороди* се:

7. Лети, кад око Видова и Св. Илије потече сок испод коре, ради се: *очење*, који је најлакши, најбржи, најјевтинији и најблагодарнији посао. Опширније о овој радњи споменућемо на лето у листу овоме, кад му време доспе, а дотле препоручујем свакоме једину српску књижицу о томе од Др. Ђ. Радића: „*Очење*“.

Почем ће нам се због ове доцне зиме и пролетње облагорођивање задоцнити, то ипак позивам још унапред сваког пријатеља воћарства, да бар сад насече задоста благородних гранчица и да се већба унапред на зови и јорговану свима овим споменутих начинама.

У Србобрану чисте Среде, 1875.

## И З П Р И В Р Е Д Е.

### ШТА НАМ ВАЉА РАДИТИ.

(ПРАВО ПРЕШТАМПАЊА УЗДРЖАНО.)

(Наставак.)

Детелина сеје се стално и менично. Стално на дурашност земље и времена, од прилике десет година.

Менички сеје се на годину, један покос с раном, а два чиста, а после тога оре се под бостан, жито, и понајбоље за зоб.

Годишња детелина може се оставити и

за трајну попашу, но онда мора јечмом измењана бити.

Детелина се може и као сено употребити, т. ј. за зимњу рану оставити, посебице, а и смешана, смешана је као што реко најбоља с житном сламом, јер је љута и чврста, а слаже се један кат сламе, један кат детелине,

и то слободно и зелене, јер она зелен продре кроз сувоћу сламе, те колико на зелени се изгуби, толико се на сувоћи добије, јер стока прожежену (тако звану комбост) пићу најрадије троши, и од ње се помаже.

Споменуо сам да се детелина употребљава као и биљно ђубрење, и од читаве сојте тога начина ђубрења, најбоље је детелином ђубрити, и то овим начином: најбоље ју је посејати по јесењем усеву: жити или јечму; и то рано

у јесен или рано с пролећа, док се рана није стала бусити, јер ондака оће лако да је угуши. Кад се рана скине, окром добре сламе, може тежак још и један добар одкос детелине добити, после тога марву напустити, угазити, те узугарити, било под жито, кукуруз, али по најбоље за зоб или вику.

Тиме, детелиним корењем нађубрена земља може најмање три године прву вредност земље имати.

Емил Чакра.

## Б Е Л Е Ш К Е.

**Коњске болести.** Сакага (ширкољ), траје кадшто више месеци без икакве промене на коњу, који је де као здрав. Из ноздрва му цеде му се беле бале, које се неће осушити, већ се хватају око ноздрва; жљезде око грљана отврдну, онда изиђу по кожи од ноздрва жуте ситне бабуљице, које су изпрва тврде а кашње постану меке и провале се те буду од њих бледе, набрекле ране, које после све дубље продиру, и кад допру до костију онда цури из њих смрдљив гној.

Од сакаге нема лека. Сакагу не добије ни једно друго живинче до коња. Да се остали коњи неокуже, треба сакагљивог коња брже боље убити, и све чега се такав коњ дотакнути могао, добро очистити, да се униште све и најмање честице овога кужња. Тако треба гвожђе у ватри окалити или љутим цеђом опрати и песком отрти. Исто тако треба и амове уздице, чешагије и уларе спалити, или барем љутим цеђом два три пута добро опрати, и онда више дана на сунцу оставити. Стељу треба изгрнути, под променути или очистити т. ј. обрнути, пићу која је над коњушницом неваља дати коња него другој марви. Јасле, и иста брвна (балване) треба извадити, испалити, или барем све истругати и врућим љутим цеђом опарити и песком орипати. „II. Пријатељ.“

Како се даде до пролећа сачувати свеже грожђе приповеда један Прус, који је то видео од Китајаца у Азији. Он вели: Китајци узму бундеву тврдокорку, просеку на њој јаму толику колику треба да кроз њу грозд прође, изваде из бундеве сало са семеном, мету грожђа унутра, па заклопе бундеву са одсеченим комадом и залију расечено место воском па држе бундеву на ладном месту, но не на мразу.

Корист по здравље од биљака и дрва. Неки француски научењаци опазили су да се у оним пределима, де саде дрва, која спадају у врсту, што се зове еукалиптус ретко појављују грознице, шта више да је грознице сасвим нестало тамо, де се сади тако звано плаветно гуми-дрво. То је оно дрво, од кога се добива лепак, који се зове гуми, лепак тај тече

с дрвета као смола или тамјан, што се на балвани налази. Лишће је од тога дрвета лековито и с њиме се боље излечи грозница, него с кинином. Домовина је тога дрвета Нови — Холанд и Вандијемениланд. Држи се да мирис тога дрвета чини те је предео онде здрав, де се оно налази, бар је од грознице сачуван. Нешто лежи и у томе, што то дрво страшно брзо расте, чиме троши особито много воде тако да око себе сасвим осуши земљу. Баруштина једна у Алгерији осушена је за кратко време тиме, што је засађено по њој гуми дрво. Дрво то тако брзо расте, да су сађенице, које су у стакленој башти из семена изникле, у једном месту у јужној Енглеској за годину дана до десет стопа нарасте. У топлијим крајевима мора још брже да расте, и тешко да у умереном поднебљу има дрвета, које више вреди. Но не да се свуда то дрво одранити. Северно од алпских гора презими само онда кад су особито благе зиме. Код нас пак, а нарочито у Србији, Босни Херцеговини и Далмацији свакојако би се то дрво одржати дало. Ваља најпре покушати, па ето среће за потисје и подунавље, и нарочито за низине сремске де грозница највећма влада.

Шта чини уредна дијета. У сиротишту у вароши Давенпорту има преко године до 180 деце од 6 до 16 година. Од августа месеца 1869. године до сад, дакле скоро за 5 година умрло је само једно дете. То чудо, каже томашњк лекар, да долази отуд, што је зграда, де су сирочади, здрава, добива много ваздуха и светлости, и што је вечбање телесно и душевно удешено како ваља, а највише дијета, ранење по пропису. За све има прописа. Шта се изјутра, шта у подне шта у вече једе, све је то одређено. Јело је већином биљно, само се дваред преко недеље месо једе, нема тамо ни кафе, ни теја, ни вина, него млека, леба, путера или сирупа и само једаред на недељу кромпира. У читавом сиротишту само 4 изведена зуба дечија беше а само у једнога стреша на зубу ма да деца никад не узимају четку ни чачкалицу.

## ТРГОВИНА И ОБРТНОСТ.

У Новоме Саду 12. Марта. Лед је са дунава отишао прошле недеље. У петак су две лађе за товаре пропловиле једна доле једна горе ма да је још лед крајњак доста густ био. Јуче је прва за путнике отишла горе, а данас једна долази доле. Путеви су влочести али ипак се опажа живљи обрт, јер су се цене рани поболшале.

Жито 1 класе . . . . . 4 ф. 60 — 80 н.  
 " 2 " . . . . . 4 ф. 20 — 50 н.  
 Јечам слабо долази и цене нема.  
 Зоб нешто мало боље од пре 3 ф. 60 н.  
 Кукуруз тако исто мало боље 2 ф. 50 — 60 и то све по бечкој центи.

Поново молимо нашу власт, да једаред за свагда стане на пут куповању на меров, јер и овако све се рачуна на центу.

Пешта 9 марта. Извештај Ст. Георгијевића (Comtoir: Tonet-hof im Bazar) На страним пијацама скаче цена, а и време има уплива на цене. Пролећно орање због непрестане зиме неће се скоро моћи почети. У стовариштима мало је ране а довоз је слаб а и кад се почне орање још ће слабији бити.

Шенице 89 фун. 5 ф. 35 — 45, 82 фун. 4 ф. 40 — 45 на три месеца Пол. Цента.

Раж 3 ф. 55 — 70, 80 фун. бечки за готово.

Јечам 2 ф. 95 — 90 по 72 фун. бечке.

Кукуруз банатски 2 ф. 90 — 3 ф. 10. н.

Проја 2 ф. 5 по 82 фун. бечке.

Маст 38 ф. 25 до 43 ф.

## ДОПИСИ „ГЛАСУ НАРОДА.“

Нови Сад 12. Марта — До пре две три године постојала је у Новоме Саду недељна школа за трговачке ученике (шегрте.) Учитеља те школе, ако се неварам издржавали су родитељи ученика плаћајући сваки по 9 форината годишње. Зашто је та школа укинута, која трговачким ученицима није на штету била, није ми познато. Да су трговачки ученици док је школа постојала у трговачким наукама користили се, немогу тврдити, јер ми је познато да је врло мала пажња од стране г. трговаца на ту школу обраћана, с тога је ваљда и укинута. Ко изближе познаје стање и положај наши не само трговачки ученика но и помоћника у доњим пределима наше државе, особито у српским трговинама, признати мора да је врло жалосно! Кад би тео томе узрек навађати, моро би сва четир листа у „Гласу народа“ заузети, а то ми за сад није намера.

Врло ћемо мало између наши трговачки ученика наћи, кои су барем једну вишу школу свршили, и кои више језика говоре које је трговцу од преке нужде. Држим да би у корист сами г. трговаца било, да недељну школу за своје ученике оснују, где би се исти у трговачким наукама, у књиговотству, донисивању и рачунању учили, а како идуће године у нашој држави нове мере у живот ступају то би се и њима могли учити. Треба само помислити, да трговачки ученици нису само за то да чисте дубане, трчкарају овамо онамо, и да раде сто други послова, него да треба њима за три године њиховог учења добро очи отворити, да неморају после трогодишњег мучења од мрака незнања стрепити, а то г. трговци учинити можеду. Да је недељна школа за трговачке ученике нужна, мислим да нико порећи не може.

У Ст. Томашу 3 Марта 1875. Овдашња читаоница приређује уз посто сваке недеље по подне јавно популарно предавање, да би народ и омладина и пријатну забаву и ваљану поуку добили. Тога ради пријавише се већ за предаваче учитељи: Настий,

Борјановић, Михајловић и Стефановић; свећеник: Мајински; доктор: Плавшић, адвокат: Григоровић; а од трговачког света: књиговођа Теодоровић и Дракулић. Предавања су већ отпочета; први је предавао Настий: „о великој користи јавних народних предавања, где се вла народна лече и где се народ најбрже паметној поуци научи.“ — у чисту недељу говорио је Борјановић о материјалном и моралном напретку и т. д. Ње сваки предавач изабрати згодан предмет за поуку. — овде дакле ничега не достаје, но да мушко и женско, богатије и сиромашчије редовно долази и слуша предавања, — пак ако само и свака стотиница добра реч нађе одзива у слушаоцу, биће већ доста задобивено. —

Станар 26. фебр. 1875 г. Код нас се пре неколико дана, мест. црквена општина образовала, ал не по смислу краљ. решкрипта од год. 1868. него онако како је Буд и воља неколицине захтевала.

За доказ ево навешћу само ово: 1. У седници приликом избора, није вођен изборни записник (§. 27 кр. ур.) — 2. Избор скупштинара није руководио одбор (§. 16. кр. ур.) него сви присутни бирачи. — 3. Бирачи нису скупштинаре „гласајућим листићима“ (§. 16) бирали — него је председник читао листу старих скупштинара, а скупљени бирачи викаше: „тај може бити“, — „тај не може бити“.

Дакле ишло је надвизивањем. Ко је грлат био, тај у сто добри, мстао је за скупштинара протурити кога је хтео, ма овај и неимао законитих својстава за то (§. 14.)

Ал сад долази најлепше. Кад се већ листа старих скупштинара читањем исцрпела, и кога су већ из ње узели — узели — а кога су изоставили — изоставили, тада на место умрлих скупштинара, који иза себе синове оставише, ове, т. ј. њине синове за општинаре узеше. Веле „био му је отац, сад треба његов син да буде.“

Дакле код нас небираху за скупштинаре лица, која су на добром гласу, и позната са своје свести (§. 14.) него код нас је то наследно право које пре-

пази с' оца на сина, с' колена на колена! Елем пле-  
мићски немешки ти ми радимо,

— 4. Није председник и подпредседник (§. 36.) из скупшти-  
нске средине и то од новоизбрани скупштинара — него од  
свију присутних бирача биран. — 5. Перовођу нису ни изабрали,  
јер кога нудише, онај се наравски нехте тих дужности, које су  
код нас са доста приличним послом скопчане — бесплатно при-  
мити, а општина наша опет, сувише је тврда, и хтела би при  
свом том, што је у добром новчапом стању, да јој се све ба-  
дава ради, па ма ово и наопако било.

По свршетку овог назови избора, било је неколико  
занимљивих интерпелација,

Тако питаше један од стари црквени одборника  
г. председника, зашто никад до данас за пуни прошлих  
6 година дана, није сазивао и држао ни једне —  
једине одборске седнице? (§. 45.)

Други га опет питаше: Како је то, да се за ових  
минулих 6 година, од како је разрезиван и прикупљан  
свештенички парохијал, јошт до данас незна колико  
беше које године „примање и издавање“ колики по  
том неприкупљен остатак, и код кога је исти?!

Свештенство наравно с' пуним правом, непрестано  
потражује неке рештанције од своје плате, од прошлих  
година, а и прева има такође, нешто јошт из те  
свештеничке касе да добије, почем је јошт прве го-  
дине, када свештеници немогаху плату своју добити  
дала им по налогу част. консисторије неки предујам,  
који јој јошт ни данас није потпуно враћен.

Али заман све! никако ни свештенство ни црква,  
неможе да до својег новца дође — Незна се где је  
запело.

Општина је ови дана у првој држаној седници  
својој, поводом горњих интерпелација одредила једну  
истражну комисију, и ова ће сад те „рачуна“ свестрано  
испитивати, и општини у своје време, о њима изве-  
шће поднети. Избрана је комисија већ одпочела свој  
посао, чим буде готова, јавићу вам одмах какав је  
резултат:

Није то шала, сваке се године за мест. свеште-  
нство наше више од 2600 фр. авр. на народ порезо-  
вало. Дакла за 6 год. дана, руководило се ту са својим  
15—16000 фр. авр. самог чистог парохијала. Овамо и  
нерачунам протопопски и епископски принос. И до  
данас шестогодишњи свештенички благајник, никако  
да тачна рачуна о своме раду општини поднесе! Ето  
тако се код нас газдује!

Напоследку, у овој општ. седници, одлучено је  
јошт и то, да се „вертхајмова каса“ у цркви, која  
само 2 кључа има, и која оба до данас председник  
код себе држаше (!) по смислу краљ. решкрипта §.44.  
стави под требавије — од којих један кључ пред-  
седник, други најстар. парох а трећи главни титор  
држати има.

Овако је требало одмах радити, чим је каса ку-  
пљена.

## ПОДЛИСТАК.

### ТАКО СЕ БАТА.

(Догађај из 1848. године.)

Док се Бађани у Бечу бавио дође у Пешту  
један Француз и заште од послужитеља да  
га пријави Деаку.

„Пусти га унутра“ беше одговор.

Човек од својих 35 година, средњег уз-  
раста, плавих очију просто но чисто одевен  
уђе унутра.

„Извините, екселенцио, што вас тако рано  
узнемирујем али моја је мисија озбиљна и журна.

„Изволте, седите, с ким имам част?“

„Мени се име — — мене је послао пред-  
седник француске републике важним послом  
мађарскоме министарству.“

„Као што чујете, господине ја истина  
разумем француски, али нити сам имао вре-  
мена нити прилике, да толико научим, да могу  
на том језику дипломатске преговоре водити.  
Биће дакле нужно, да не би један другог зло  
разумели, да узмемо једног тумача.“

Ја говорим и немачки нешто“ беше стран-  
чев одговор.

По томе каза француски дипломата на  
немачком језику, доста рапаво, да је француски

председник Ламартин рад да са Мађарском  
против Аустрије склопи савез за нападај и  
обрану, и разложи зашто и како то да буде.

Деак примети Французу, да је цар аустриј-  
ски законити краљ Мађарски, да истина између  
Аустрије и Мађарске има тугаљивих питања,  
но та ће питања народ мађарски са својим  
краљем законитим путем расчисти, и ма да  
велику част види у поверењу, које му пред-  
седник републике поклања, опет он неверује,  
да ће мађарска влада и са своје верности  
познати мађарски народ таку понуду моћи  
примити. У осталом, рече Деак, да он неможе  
одмах на понуду ништа одлучно одговорити,  
него умоли посланика француске републике  
да причека док министар председник, Бађани,  
недође из Беча, који ће или о својој глави  
или у договору са осталим министрима то  
моћи учинити.

Дипломата се препоручи по томе и оде.

Било је одприлике два сахата после подне,  
кад Кошут дође са завежљајом земљописних  
карата под пазувом, и седе поред Деака с речма.

„Ја сам са француским дипломатом начинио уговор за обрану и нападај.“ —

Деак је на то свога друга озбиљно опоменуо, да пут на који је он пошао и којим хоће народ да поведе, води у пропаст.

„Јесте ја видим провалију пред собом, но уздице су у мојим рукама, кајаси су јаки, можда ћу сретно пројурити преко провалије. Но проклет да је онај који ми се за уздице маши, јер онда је јамачно да ћемо се изврнути, али онда нећу ја бити одговоран за то.“

Преповедач овога каже, да би три четвртине народа уз Деака пристало, да је он стао Кошуту на супрот.

Међутим Баћани забадава седио је у Бечу. Нити га зваше себи, нити га пустише преда се кад је сам то тражио.

Деак услед одлуке Кошутове клонуо је и почео сумњати у нешто.

Он пише Фрањи Пулском, који је био уз мађарског министра у Бечу, кнеза Естерхазију, и пита га, не знали он што о Французу неком, који је код њега био?

„Ја сам распитивао код овдашњег француског посланства, но ту незнаду ништа о свему што ми пишеш, него опиши ми ти тог твог Француза, али добро га опиши, можда га ја познајем“ — то беше одговор Пулсков.

Деак опише Француза.

И после неколико дана, јави му Пулски, да тај Деаков Француз, није нико други него бечки дворски шпијон — —.

Тако се вата. За то Баћани није ни зван ни пуштан у двор и за то је он одавна у гробу а Деак и данас жив.

## Л И С Т А К.

### ШТА БИВА ПО СВЕТУ,

— Конференција хрватских посланика за угарски сабор заључила је 1. о. м. да се Хрвати безусловно придруже владиној странци.

При изборима на земаљски сабор је победила старо-чешка странка и Младо-Чеси су само на једном месту надјачали.

— Цар Франц Јосиф креће се поуздано 20. марта у Далмацију.

— Цар Фердинанд је тако оболео, да је примио причешће.

— Министар финансије у Београду поднео је скупштини предлог о подизању народне банке у Србији. Радња око жељезнице српске почеће се у мају о. г.

Несагласност између Порте и Аустрије у жељезничком питању изравнана је.

— Министарство ховведско наредило је да се одсада имају војничка вежбања држати у пролеће место у јесен и од 15 маја да се морају почети.

— Црна Гора је због бегства турских заточеника жестоку тужбу подигла, и казала да ће она и сама знати се наплатити. Владе стране умирују кнеза Црне-горе, но како учењак Густа в Раш који је био после подгоричког покоља на Цетињу, вели, тешко ће пролеће на миру проћи.

### РАЗЛИЧНОСТИ.

(Њ. Величанство поклонило је 300 форинти а. вр.) превеној општини у Драганићу у Далмацији, на оправу преве.

— (Назарени) нису законито признати, него се сматрају да оној вероисповести припадају у којој су пре били, с тога има капетанија случајеве рођења и смрти, њиховом свећенству јавити и записник водити. Њихово ступање у брак ван преве, сматра се као незаконито. Парохијал имају исти назарени њиховом свећенству као и до сада у напред плаћати. Пошто се иста секта само трпи, има њихов предстојник случајеве рођења и смрти капетанији јавити.

— (Кнез српски Милан Обреновић) дао је проф. С. Љубићу у Загребу потпору од ф. 2000 — ради издавања описа јужнословенског новца од којег је сад баш прва свеска изашла.

(Редан тестаменат). У Кули је умро ових дана најбогатији Немац Фетер, који је бирташ био. Пред смрт своју писао је

брату у Чешку, да му остави своје имање пошто деце нема а брат му одговори да му не треба, јер нема ни он деце а има до један милиончић и Фетер расположи са својим имањем овако: Половину своје куће на школу, половицу свом келнеру верном, дивну башту баштовану, виноград лекару свом и т. д.

(Шта је боље бити учитељ или боктер) У Мађарској у једном месту живе два брата близанца. Отац наор човек оставио је сваком 400 ф. Обојица су ожењени; један је коме се име Бернат ишао у школу и потрошио на то својих 400 ф. Године 1869 постане учитељем за 150 ф. плате стап и огрев. За јело је плаћао на месец 10 ф. порције 2 ф. 50 н. За пензију 3 ф. остало на одело Брат му стане за 22 ф. на месец да буде чувар на жељезници. Он се рани де и брат али као сироме раденик плаћа само 8 ф. пореза 1 ф. На алине троши као и брат 20 ф. Остало му је 147 ф. На 400 ф. од оца, које није потрошио добивао је 16 ф. интереса. И тако имао је прве године од брата Берната 563 ф. више а како је за пет година један брат као и други живио то боктер које од заштеде које од интереса има данас 1100 ф. авр. капитала. Ако тако потраје то ће после десет година боктер имати на годину 316 ф. дохода и 4000 ф. капитала кад наврши 30 година службе може као поштен „гражданин“ са капиталом од 10.600 ф. лепо у миру живити а брат учитељ кад 40 год. одслужи добиће 100 ф. пензије годишње, а то је толико да кад умре мора ће се о општинском трошку саранити.

### РЕД ПЛОВИДБЕ.

ПУТНИЧКИХ ПАРОВРОДА ИЗ НОВ. САДА ОД 10. МАРТА 1875.

У Земун и Београд: уторником и петком после 7 сахата из јутра.

У Земун, Београд и Оршаву — средом и суботом у 2 сахата из јутра.

У Пешту сваки дан ван уторником после пола 11 сахата преподне.

Долазак лађа у Нови Сад.

Из Пеште: уторником, четвртком, петком и недељом у 7 сахата у јутру и средом и суботом у 2 сахата у јутру.

Из Земуна понедељником средом петком суботом у пола 11 сахата пре подне.

Из Оршаве: понедељником и петком у пола 11 сах. пре подне

ВЛАСНИК „ВАДРУГА ЗА СРПСКУ НАРОДНУ ШТАМПАРИЈУ.“ — УРЕДНИК Нанта Поповић.

Српска народна задружна штампарија у Новом Саду 1875, год.